

Keuze uit de aanwinsten

Afb. 1. MEESTER VAN ALKMAAR (werkzaam 1ste helft 16de eeuw in Alkmaar en Haarlem), toeschrijving.

(a) Portret van Arent Franczensz. van der Meer (gest. 1503), heer van Pendrecht, dijkgraaf en baljuw van Delfland en schout van Delft, bijgenaamd 'quaet Aertje'. Paneel met lijst, 43,4 × 31,7 cm (getoogd).

(b) Portret van Jacomina Claesdr. van Ruyven, gezegd Tetrode (gest. 1509). Paneel met lijst, 43,4 × 31,7 cm (getoogd).

Opm.: Achttiende-eeuwse (?) kopieën van deze portretten, voorzien van identificerende opschriften in dorso, bevinden zich bij de Dienst Verspreide Rijkscollecties (inv.nrs. C 343 en C 344), Den Haag (bruikleen aan Stedelijk Museum 'Het Prinsenhof', Delft). Het museum te Emmerik bezat een kopie van het mansportret (verband in 1944). Het Rijksmuseum Het Catharijneconvent te Utrecht bezit een kopie van het vrouwsportret (inv.nr. ABM 112).

Herk.: Veiling Sotheby, Londen 23-5-1979, nr. 106 (als: Netherlandish school, 16th century). Aankoop 1979 (inv.nrs. A 4715 en A 4716).

Afb. 2. MEESTER VAN DE KANIS-TRIPTIEK (werkzaam omstreeks 1525/35 in de Noordelijke Nederlanden). Twee zijluiken van een drieluik, met stichters en de heiligen Jacobus Maior en Catharina. Paneel, 69,8 × 28,2 cm (linker luik) en 69,8 × 27,9 cm (rechter luik).

Opm.: De beide panelen zijn aan de bovenzijde afgezaagd. Zij behoren bij *De opwekking van Lazarus* (A 3480), vroeger veelal toegeschreven aan Aertgen van Leyden.

Litt.: J. Q. van Regteren Altena, *Aertgen van Leyden, Oud Holland* 56 (1939), p. 83, afb. 9, 10; G. Th. M. Lemmens, *Het drieluik van de familie Kanis. Een werk van Aertgen van Leyden in Nijmegen?*, Nijmegen 1975, pp. 16-18, met afb.

Herk.: Veiling Johann Ortt, Berlijn (Heilbronn) 11/18-11-1912, nr. 526; veiling Sotheby, Londen 16-4-1980, nr. 29 (als C. Engebrechtsz). Geschenk van de Rijksmuseum-Stichting, 1980 (inv.nr. A 4751a en b).

Afb. 3. JAN CORNELISZ VERMEYEN (Beverwijk 1500-1559 Brussel). Christus bij Maria en Martha. Paneel, 66 × 84,5 cm.

Opm.: Omstreeks 1530 ontstaan in het Haarlems-Leidse milieu. De voorstelling wordt door sommigen geïnterpreteerd als de Bruiloft te Kana, waarbij de vrouw op de voorgrond moet worden gezien als Maria, de moeder van Christus. Volgens een middeleeuwse traditie huwden toen Johannes de Evangelist en Maria Magdalena, hier achter de tafel gezeten.

Bij de recente restauratie is een later bovenaan toegevoegde strook ter breedte van 9 cm verwijderd.

Litt.: K. Steinbart, *Jan Cornelisz. Vermeyen, Marburger Jahrbuch für Kunstwissenschaft* 6 (1931), pp. 104-106, 108, afb. 21; M. J. Friedländer, *Die alniederländische Malerei* 12 (1935), p. 164 (Eng. ed. 1975, p. 88).

Herk.: Verz. Mrs. Hope Webb (gest. 1952); verz. Mr. Nigal Logan, Chipping Campden, Engeland (sinds 1969 geplaatst bij diens zuster Lady St. Vincent, Avranche Manor, Jersey); veiling Sotheby, Londen 9-12-1981, nr. 103, met afb.; Kunsthandel Julius Weitzner, Londen. Aankoop 1981 (inv.nr. A 4820).

Afb. 4. PIETER OF AERT PIETERSZ (resp. Antwerpen ca. 1543–1603 Amsterdam en Amsterdam 1550–1612 Amsterdam).

Rijke kinderen, arme ouders. Paneel, 61 × 163 cm. Gedateerd 1599. Inscripties: (links)

Doet ons bijstant
mijn Sone want
Ick hebbe ũ gegeven
ons goet Contant
In uwer hant
Waer bij züllen wij leven
(rechts)

Och vaeder siet
Ick en hebben niet
op mijnder trouwen
u te geuen ijert
Wat mijn gheschiet

Ick moet staet houwe[n]
Opm.: De voorstelling is op te vatten als een waarschuwing aan ouders niet hun hele bezit vóór hun dood te schenken aan hun kinderen en als een vermaan aan kinderen barmhartig te zijn voor behoeftige ouders. Blijkens enkele andere schilderijen en enige prenten was dit thema gangbaar op het einde van de zestiende en in het begin van de zeventiende eeuw.

Herk.: Veiling Earl of Haddington e.a. (anoniem gedeelte), Sotheby, Londen 9-6-1955, nr. 156 (als: Hollandse school); kunsthandel Leger Gallery, Londen, 1955; kunsthandel Edward Speelman Ltd., Londen, 1983. Aankoop met steun van de Vereniging Rembrandt en de Rijksmuseum-Stichting, 1983 (inv.nr. A 4822).

Afb. 5. CORNELIS VAN POELENBURGH (Utrecht ca. 1593–1667 Utrecht).

Isaï stelt zijn jongste zoon David voor aan de profeet Samuel (1 Samuel 16: 11–12). Koper, 22 × 33,4 cm. Gesigneerd C. P. F.

Opm.: Het schilderij dateert uit de laatste tijd van Poelenburghs verblijf in Rome (1617–ca. 1625). De identificatie van het onderwerp is onzeker. Het zou ook kunnen gaan om Jozef, die zijn naar Dothan vertrokken broeders zoekt (Genesis 37:15–17).

Litt.: Nicolette C. Sluijter-Seijffert, *Cornelis van Poelenburgh* (ca. 1593–1667), diss. Leiden 1984, cat. nr. 53.

Herk.: Kunsthandel S. Nijstad Oude Kunst B.V., Den Haag, 1983. Aankoop 1983 (inv.nr. A 4825).

Afb. 6. HERMAN VAN DER MIJN (Amsterdam 1684–1741 Londen).

Een mythologische of allegorische voorstelling. Paneel, 49 × 39,2 cm (getoogd). Gesigneerd H. VANDER MIJN. 1719.

Herk.: Kunsthandel S. Nijstad Oude Kunst B.V., Den Haag, 1983. Aankoop 1983 (inv.nr. A 4826).

Afb. 7–8. Twee reliëfs met leeuw en panter, van wit marmer.

H. 41,5 cm, Br. 57 cm; lijst van grijs marmer.

ZUIDELIJKE NEDERLANDEN, 1ste helft 17de eeuw.

Opm.: Leeuw en panter symboliseren de Vrijzenuis van Christus. Gezien de herkomst uit de verz. Baron van den Bogaerde en het in deze collectie voorkomen van een groot aantal onderdelen van het tussen 1617–20 door de Antwerpse beeldhouwer Hans van Mildert voor de St. Jan te 's-Hertogenbosch vervaardigde hoogaltaar, is het vermoeden gerezen dat ook deze reliëfs door Van Mildert zijn gemaakt, mogelijk voor een der altaren bij het oxaal. Nader onderzoek hiernaar zal hopelijk meer uitsluitsel geven.

De vormgeving van de leeuw is geïnspireerd op de lopende leeuw door Giovanni Bologna (1529–1608), een in vele exemplaren bekend brons.

Litt.: *Museum Van Gerwen Lemmens, Schatkamer van de Kempen*, Valkenswaard 1981, blz. 76/77, afb. 34/35.

Herk.: Verz. Baron van den Bogaerde, Kasteel Heeswijk; Stichting van Gerwen Lemmens, Valkenswaard. Aankoop 1983 (inv.nr. 1983–18a en b).

Afb. 9. Engelenkop van wit marmer.

H. 30 cm, Br. 31 cm.

ZUIDELIJKE NEDERLANDEN, 1ste helft 17de eeuw.

Litt.: *Museum Van Gerwen Lemmens, Schatkamer van de Kempen*, Valkenswaard 1981, blz. 80/81, afb. 39.

Herk.: Verz. Baron van den Bogaerde, Kasteel Heeswijk; Stichting van Gerwen Lemmens, Valkenswaard. Aankoop 1983 (inv.nr. 1983–19).

Afb. 10. Engelenkop van wit marmer.

H. 35 cm, Br. 33 cm.

ANTWERPEN, einde 17de eeuw.

Litt.: *Museum Van Gerwen Lemmens, Schatkamer van de Kempen*, Valkenswaard 1981, blz. 80, afb. 38.

Herk.: Verz. Baron van den Bogaerde, Kasteel Heeswijk; Stichting van Gerwen Lemmens, Valkenswaard. Aankoop 1983 (inv.nr. 1983–20).

Afb. 11. ABRAHAM BLOEMAERT (Gorcum 1564–1651 Utrecht).

Blad met de studie van een staande trompetter waarvan de kop herhaald is, benevens hand- en armstudies. Rood krijt, met wit gehoogd, op lichtbruin papier, 301 × 192 mm.

Opm.: De tekening diende ter voorbereiding van Bloemaerts 1626 gedateerde schilderij

'Chariclea reikt Theagenes de zegepalm aan' in het Maurits-huis, Den Haag (*Ill. General cat.*, 1977, p. 42, inv.nr. 16). De verschillende studies van armen en handen heeft Bloemaert in zijn schilderij met slechts hier en daar een geringe verandering overgenomen. De houding van de trompetter daarentegen onderging enige wijzigingen.
Herk.: Part. verz., Amsterdam. Aankoop 1984 (inv.nr. 1984:1).

Afb. 12. JACOB VAN RUISDAEL (Haarlem 1628-1682 Amsterdam).

Boslandschap met grote boom. Zwart krijt, penseel in grijs en zwart, 198 x 310 mm; links onderaan monogram *JvR*.

Opm.: Het boslandschap, dat in een uitzonderlijk goede staat bewaard is, wordt in het begin van de jaren vijftig gedateerd. Het compositieschema, met de bomen aan één kant van het beeldvlak, treffen we op verschillende schilderijen en etsen van omstreeks 1650 aan. De tekening is de meest uitgewerkte onder de bladen van Ruisdael in het Rijksprentenkabinet en kan als een autonoom kunstwerk worden beschouwd.

Litt.: J. Giltay, De tekeningen van Jacob van Ruisdael, *Oud Holland* 94 (1980), p. 155, afb. 21, cat. nr. 113.

Herk.: C. Ploos van Amstel Jac. Cornsz., veiling Amsterdam, 3 maart 1800, waarschijnlijk kunstboek T, nr. 9 (L. 3002 en 3004); Jonkheer Mr. J. A. Repelaer, veiling Den Haag, 7 november 1967, nr. 168; Part. verz., Nederland. Aankoop met aanzienlijke steun van een anonieme schenker, 1984 (inv.nr. 1984:11).

Afb. 13. JEAN-BAPTISTE LEPRINCE (Metz 1734-1781 Saint-Denis-du Port).

De vinding van Mozes.

Pen in bruin en aquarel, 305 x 426 mm; bovenaan is een niet duidelijk leesbaar opschrift.

Opm.: Het onderwerp van de tekening is zowel wat de compositie als de kleur betreft opgevat in de traditie van de Italiaanse kunst (Veronese, Ricci, Tiepolo). Het is een van de weinige uitvoerige tekeningen met een historische voorstelling door een kunstenaar, die zich vooral op het anecdotische genre had toegelegd.

Een belangrijk blad van deze kleinere meester - naast Watteau, Fragonard en Boucher - ontbrak nog aan de in het Rijksprentenkabinet goed vertegenwoordigde Franse tekeningen van de 18de eeuw.

Herk.: Veiling Fischer, Luzern 28-6-1957, nr. 490; Kunsthandel Claude Kuhn, Bazel (cat. november 1983, p. 51, afb. in kleuren). Aankoop 1984 (inv.nr. 1984:2).

Afb. 14 en omslag. HERMANUS VAN BRUSSEL (Haarlem 1763-1815 Utrecht).

Bosrand met figuren bij een boerenwoning.

Penseel in dekverf, 428 x 605 mm. Rechts onderaan gesigneerd: *Brussel 1813*.

Opm.: In deze als schilderij opgevatte gouache is de traditie van de 17de-eeuwse landschapsschilders (Hobbema!) versmolten met de decoratieve stijl van de 18de-eeuwse kamerbehangsels, in een eigentijdse, tamelijk koele kleurstelling.

Herk.: Kunsthandel C. P. A. & C. R. Castendijk, Rotterdam (Oude Kunst- en Antiekbeurs, Delft). Aankoop 1983 (inv.nr. 1983:493).

Afb. 15. FERDINAND VICTOR EUGÈNE DELACROIX (St. Maurice 1798-1863 Parijs).

Berglandschap. Penseel in kleuren op grijsblauw papier, 154 x 248 mm.

Opm.: De aquarel werd waarschijnlijk gemaakt in de Pyreneeën, waar Delacroix in 1845 verbleef voor een kuur in Les Eaux-Bonnes.

Tent.: *Franse tekeningen uit Nederlandse verzamelingen*, Parijs/Amsterdam 1964, nr. 156, pl. 124; *De verzameling van A. Schwarz*, Amsterdam 1968, nr. 32, afb. 1 (op de omslag).

Herk.: Veiling Parijs, atelier Eugène Delacroix, 17-2-1864 (L. 838); C. H. J. Destrée, directeur van Galerie Durand Ruel, Parijs; Part. verz., Nederland. Aankoop met aanzienlijke steun van de eigenaar, 1984 (inv.nr. 1984:3).

1a

1b

2a

2b

3

4

5

6

7

9

8

10

12

13

14

15